

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β6.16, 1106b36-1107a6

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὔσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η διαίρεση σε κάτι συνεχές και διαιρετό μπορεί να γίνει μόνο με υποκειμενικά κριτήρια.

2. Στον αθλητισμό ο προσδιορισμός του μέσου σχετίζεται με ποιοτικά κριτήρια και μεταβλητούς παράγοντες.
3. Η αρετή επιλέγεται ελεύθερα από το άτομο και εξαρτάται από την επίτευξη της υποκειμενικής μεσότητας.

β. Πώς ορίζει ο Αριστοτέλης την έννοια της κακίας; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Να διευκρινίσετε το περιεχόμενο των αριστοτελικών όρων στο πλαίσιο του ορισμού της ηθικής αρετής: «προαίρεσις», «φρόνιμος».

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πυθαγορικά έπη, 25-39

Ο Πυθαγόρας ο Σάμιος (πιθανώς 570-500/490 π.Χ.), φιλόσοφος, μαθηματικός και θεωρητικός της μουσικής, έζησε στην Κάτω Ιταλία, όπου και ίδρυσε μια φιλοσοφική κοινότητα, τη μυστικιστική κοινότητα των Πυθαγορείων. Η ολιγόστιχη συλλογή Πυθαγορικά έπη ή παραγγέλματα (γνωστή ως Χρυσά έπη) απηχεί την πυθαγόρεια παράδοση και περιλαμβάνει παραινέσεις για την πνευματική ωρίμανση.

Κανένας δεν πρέπει να σε πείσει -ούτε με λόγια ούτε με έργα- να πράξεις κάτι που δεν θα σε ωφελήσει.

Να σκέφτεσαι μάλιστα πριν να πράξεις, για να μην φανείς άφρων και γελοίος· διότι είναι γνώρισμα του άφρονα το να λέει και να πράττει ανόητα πράγματα.

Και πρέπει να πράττεις μονάχα αυτά για τα οποία δεν θα μετανοήσεις εκ των υστέρων. Μην κάνεις τίποτε το οποίο δεν γνωρίζεις, αλλά διδάξου (30) όσα χρειάζεσαι· μονάχα έτσι θα περάσεις τη ζωή σου ευχάριστα. Δεν πρέπει να παραμελείς τη σωματική σου υγεία και πρέπει να πίνεις, να τρέφεσαι και να γυμνάζεται με μέτρο.

Λέγοντας μέτρο, εννοώ αυτό που δεν σε καταπονεί.

Εθίσου να έχεις καθαρή και άφθαρτη ζωή, (35) και απόφυγε να πράξεις όσα προκαλούν φθόνο.

Μην κάνεις άσκοπες δαπάνες, σαν κάποιος που αγνοεί το καλό, αλλά ούτε να είσαι φιλάργυρος· το μέτρο είναι άριστο σε όλα.

Να πράττεις αυτό που δεν θα σε βλάψει, και να σκέφτεσαι προτού να πράξεις.

Μτφρ. Α. Πέτρου

Να εντοπίσετε ομοιότητες ανάμεσα στις συμβουλές που δίνει ο Πυθαγόρας στο παραπάνω παράλληλο κείμενο, με την αριστοτελική θεωρία της μεσότητας αξιοποιώντας στοιχεία και από τα δύο κείμενα.

Μονάδες 10

B3. Να ταξινομήσετε τα ακόλουθα γεγονότα στην κατάλληλη χρονική σειρά ξεκινώντας από το παλαιότερο χρονικά (ένδειξη 1) και καταλήγοντας στο νεότερο χρονικά (ένδειξη 5):

- α. Ο Αριστοτέλης έφτασε στην Αθήνα για να σπουδάσει στην Ακαδημία.
- β. Η είδηση για τον θάνατο του Αλέξανδρου έφτασε στην Αθήνα.
- γ. Ο Αριστοτέλης ασχολήθηκε με την αγωγή του Αλέξανδρου.
- δ. Ο Πλάτων επισκέφθηκε για τρίτη φορά τη Σικελία.
- ε. Ο Πλάτων γεννήθηκε στην Αθήνα από αριστοκράτες γονείς.

1 -	2 -	3 -	4 -	5 -
-----	-----	-----	-----	-----

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. προσπάθεια	α. υπερέχεται
2. καθαίρεση	β. ληπτέον
3. υπεροχή	γ. ἔλλειψιν
4. ἄρση	δ. αἴρεῖται
5. υπόληψη	ε. πάθεισι
6. υποδοχή	
7. υπόλοιπο	

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΥΠΕΡΕΙΔΗΣ, Ἐπιτάφιος, 41-43

Ο Υπερείδης εκφώνησε τον επιτάφιο λόγο για τους πεσόντες της πρώτης φάσης του Λαμιακού πολέμου (322 π.Χ.) που με αρχηγό τον Αθηναίο στρατηγό Λεωσθένη αντιμετώπισαν τον Μ. Αλέξανδρο. Στον λόγο του προσπαθεί να καταλαγιάσει το πένθος των συγγενών των νεκρών τονίζοντας emphaticά την αρετή που επέδειξαν.

χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι. τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται, ἀλλ' ἡ φύσις ἐκάστου καὶ φιλία πρὸς τὸν τελευτήσαντα <τὸν> ὄρισμὸν ἔχει τοῦ λυπεῖσθαι. ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνήσθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. οὐ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατὰ πάντα. ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται. ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὐνοία ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἐστὶ τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν Ἄιδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα: **Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ ... ἀθάνατοι ἔσονται.**

Μονάδες 20

Γ2. Με ποια επιχειρήματα ο ρήτορας προσπαθεί να παρηγορήσει τους συγγενείς των νεκρών στο αντίστοιχο απόσπασμα;(πρὸς δὲ τούτοις... ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.)

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους τύπους που σας ζητούνται:

πένθη: γενική ενικού

τῶν τετελευτηκότων: δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

γήρως: κλητική ενικού

εὐδαίμονες: υπερθετικός βαθμός του επιρρήματος

παῖδας: δοτική πληθυντικού

κοιμίζεται: β' ενικό οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

μεμνήσθαι: απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή

εἰλήφασιν: β' ενικό προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή

γεγόνασι: γ ενικό οριστικής παρατατικού

καταλελοίπασιν: τον ίδιο τύπο στη μέση φωνή

Μονάδες 10

Γ4 α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις του κειμένου: παραμυθεῖσθαι, τὰ πένθη, τῆς λύπης, εὐδαίμονες, θρήνων, τῷ μὴ γενέσθαι.

Μονάδες 6

Γ4 β. Να εξαρτηθεί η παρακάτω περίοδος και να μετατραπεί στον πλάγιο λόγο με όλους τους δυνατούς τρόπους: ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται.

ὁ ῥήτωρ ἔλεγε....

Μονάδες 4

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ